Participatieplan Zonneweide A28 Assen-West

Aan:	Gemeente Assen
Van:	Zon Op Alle Zaken BV - Hotze Hofstra en Musetta Blaauw
Onderwerp:	Participatieplan, bijlage bij ruimtelijke onderbouwing
Datum:	24 november 2021

Zon Op Alle Zaken BV

Bijlage bij ruimtelijke onderbouwing Zonneweide A28 Assen-West

Inleiding

In het Nationale Klimaatakkoord is afgesproken dat bij grootschalige opwek van hernieuwbare energie op land wordt gestreefd naar 50% lokaal eigendom en participatie. De gemeente Assen heeft beleid voor proces- en financiële participatie uitgewerkt in een beleidskader. Daarnaast heeft de provincie Drenthe een handreiking opgesteld om tot goede participatie bij energieprojecten te komen.

Bij het voorstel voor Zonneweide A28 Assen-West wordt een proces georganiseerd om de omgeving goed te betrekken, en is het lokaal eigendom verankerd doordat 100% van de exploitatie van het zonnepark in handen komt van de omgeving via een of meer energiecoöperaties. De belangrijkste energiecoöperatie is Coöperatie GOED (Groen Opwekken En Delen), en daarnaast wordt bekeken of er samenwerking mogelijk is met anderen. Initiatiefnemer Zon Op Alle Zaken BV is een maatschappelijk adviseur en ontwikkelaar, die in de fase van projectvoorbereiding en vergunningaanvraag verantwoordelijk is voor het organiseren van de participatie en de coöperatieve opzet, ten behoeve van de coöperatie(s) die gaat/gaan investeren en exploiteren.

Doel is dat de opbrengsten van het zonnepark geheel ten goede komen aan de doelgroep van huishoudens die kampen met stijgende energielasten en onvoldoende mogelijkheden hebben om daar iets aan te doen (energiearmoede). Deelname vergt geen eigen inleg.

In dit participatieplan lichten we de proces- en financiële participatie toe.

Projectopzet: onderscheid tussen proces- en financiële participatie

Procesparticipatie is de manier waarop de omgeving wordt betrokken bij de totstandkoming van de plannen. Financiële participatie gaat over de manier waarop de omgeving kan deelnemen aan de exploitatie van het project. De gemeente heeft in haar beleid een duidelijke lijn voor participatie vastgelegd, waarin deze beide vormen zijn uitgewerkt. We gaan in dit participatieplan eerst in op het proces met de omgeving. Dit proces is inmiddels gestart, en loopt door tot en met de realisatie van het project. Daarna lichten we de financiële participatie toe.

Beleid gemeente Assen met betrekking tot participatie

Projecten waarin inwoners participeren hebben een grotere kans van slagen. Deze projecten lopen over het algemeen positiever en soepeler dan projecten waar geen lokale participatie is.

Bewoners kunnen verschillende rollen vervullen als het gaat om participatie bij grootschalige opwek van duurzame energie:

- Voorspreken: spelregels meebepalen
- Inspreken: reageren op plannen
- Afnemen: stroom van een installatie afnemen
- Deelnemen: financieel deelnemen in installatie
- Initiatief nemen: zelf de installatie verwezenlijken

Het invloedgebied rondom een pilotlocatie is te verdelen in 3 cirkels:

- 1e cirkel: Omwonenden
- 2e cirkel: Acceptatiegebied
- 3e cirkel: Participatiegebied

Per pilotproject wordt het invloedgebied in samenwerking met betrokkenen gedefinieerd. De bewoners binnen de eerste cirkel hebben vanzelfsprekend een grotere betrokkenheid en zeggenschap (gemak en last) dan die in 2 en vervolgens 3. De mate van planparticipatie zal per project verschillen en wordt per project gedefinieerd.

3x lokaal

In Assen willen we inzetten op modellen met zoveel mogelijk lokaal rendement. We kiezen voor 3x lokaal. Dit principe wordt per concrete pilotlocatie verder uitgewerkt:

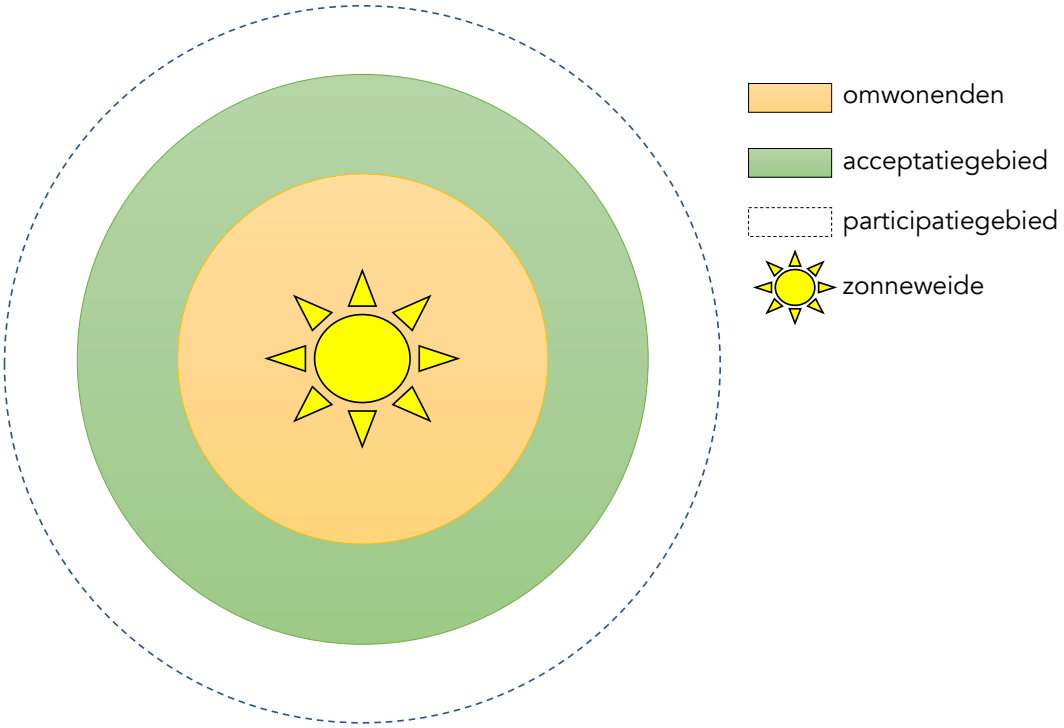
1. Lokaal opwekken: eigen parken in Assen
2. Lokaal gebruiken: stroom afnemen (via bewonerscollectief, energiecoöperatie, postcoderoos etc.)
3. Lokaal economisch en financieel voordeel: gebiedsfonds of profijtregeling, projectenregeling, lokaal werknemers maar ook via aandelen/ obligaties (er kunnen risico's kleven aan financiele participatievormen; dit wordt per project in beeld gebracht en voor aanvang helder gecommuniceerd).

Omgevingsraad

We stellen een omgevingsraad in; een onafhankelijk adviesorgaan voor de gemeente met betrekking tot grootschalige opwek van duurzame energie. Het betreft een algemeen adviesorgaan voor alle pilotlocaties in fase 1. Hierin kunnen bewoners van Assen deelnemen, vanuit diverse rollen. De omgevingsraad adviseert de gemeente over inrichting, ontwerp en lokaal rendement (3x lokaal) en betrekt per locatie vertegenwoordigers van direct omwonenden in hun advisering.

Procesparticipatie

Voor het betrekken van de omgeving maken we onderscheid tussen de omwonenden, het acceptatiegebied en participatiegebied.

De **omwonenden** in de directe omgeving worden bepaald door de huishoudens of bedrijven die rechtstreeks zicht op het project hebben, met een maximale afstand van 700 meter[1]. In dit geval betreft het vijf bedrijven, en geen huishoudens. Dat maakt de directe omgeving overzichtelijk. Hiermee worden afspraken gemaakt over betrokkenheid bij het proces, en wensen en inbreng t.a.v. het ruimtelijk ontwerp.

De andere betrokkenen en belangstellenden betreft het **acceptatiegebied**. Dit zijn belangenorganisaties uit de omgeving met een link naar het onderwerp, en omwonenden uit de nabije omgeving die graag willen meedenken over de opzet van het project en het ontwerp. Hier hoort ook de Omgevingsraad bij. Ook verkennen we met hen de betrokkenheid bij de financiele participatie, vanuit de specifieke doelstelling van Coöperatie GOED.

De coöperatie wil de opbrengsten ten goede laten komen aan huishoudens in Assen die kampen met stijgende energielasten en onvoldoende mogelijkheden hebben om daar iets aan te doen. Dit betreft het **participatiegebied**. Hierdoor worden de opbrengsten ingezet om bij te dragen aan de verlichting van energiearmoede. Het participatiegebied wordt begrensd door de mogelijkheden van de postcoderoos en wordt nog nader uitgewerkt om een zo groot mogelijk gebied in de gemeente te kunnen bestrijken.

[1] Deze afbakening wordt ook gehanteerd in jurisprudentie voor het bepalen van wie belanghebbende is, of voor wie een planschaderegeling geldt.

Participatiekalender:

14 oktober 2021	Eerste overleg 'omwonenden'
24 november 2021	Eerste bijeenkomst voor de andere betrokkenen en Omgevingsraad
Eind 2021/begin 2022	Tweede bijeenkomst voor 'omwonenden' en eventueel andere betrokkenen over uitwerking ontwerp
2022	Derde bijeenkomst 'omwonenden' en andere betrokkenen
	Vaststellen participatieplan
	Indienen vergunningaanvraag
	Reguliere inspraak

Financiële participatie: 100% lokaal eigendom

Nauw samenhangend met de procesparticipatie, is de financiële participatie: hoe kan de omgeving meedoen in de exploitatie van het project? De opzet van dit project is in dat opzicht vernieuwend en actueel. Door de stijgende energielasten is energiearmoede een prominent onderwerp op de maatschappelijke en politieke agenda geworden. Coöperatie GOED stelt zich ten doel de opbrengsten uit haar duurzame-energieprojecten in te zetten voor maatschappelijke doelen die voor de omgeving belangrijk zijn. Dat kan op verschillende manieren, afhankelijk van de omgeving en de samenwerking met lokale initiatieven. In Assen richt Coöperatie GOED zich op de verlichting van energiearmoede.

Wat is lokaal eigendom? Lokaal eigendom is een vorm van financiële participatie, waarbij het juridisch en/of economisch eigendom, en daarmee de zeggenschap en beschikking over de opbrengsten, in handen is van een lokale partij die (een deel van) de omgeving vertegenwoordigt, en de opbrengsten breed inzet voor lastenverlaging, verduurzaming of leefbaarheid. Andere vormen van financiële participatie, zoals crowdfunding of een obligatieregeling, kennen wel een inleg met risico en een rendement, maar geen zeggenschap of eigendom. Dit is dus geen lokaal eigendom (maar wel financiële participatie). Daarnaast is er de mogelijkheid van een lokaal fonds. Hier is dan van belang welk deel van de opbrengsten daadwerkelijk naar het fonds vloeien, wie over de inzet van dit fonds beslist, en waar de middelen aan besteed worden.

Bij Ontwikkellocatie A28 zetten we in op 100% echt lokaal eigendom, met het economisch eigendom voor de lokale leden van de coöperatie, waarbij de gehele opbrengst ten goede komt aan de doelgroep die kampt met energiearmoede. Idealiter leveren we de opgewekte stroom aan lokale partijen, dit wordt nog nader uitgewerkt. Daarmee wordt voldaan aan het principe van 3x lokaal.

De opzet van Coöperatie GOED in een notendop

Het project wordt ontwikkeld door maatschappelijk adviesbureau Zon Op Alle Zaken BV. Zij hebben de toestemming van de grondeigenaar (het Rijk) om gedurende 20 jaar een zonproject te mogen exploiteren. Zon Op Alle Zaken BV vraagt ook de omgevingsvergunning aan en regelt de financiering en alle andere zaken die van belang zijn, zoals de aansluiting, de teruglevering, etc. Coöperatie GOED koopt of least de zonnestroominstallatie van Zon Op Alle Zaken BV tegen kostprijs, of een combinatie van koop en lease, afhankelijk van de te verkrijgen financiering. Zo verkrijgt de coöperatie het economisch, en mogelijk ook het juridisch (bij koop) eigendom. Bij koop regelt de coöperatie een lening uit het Realisatiefonds van SVN voor energiecoöperaties en/of het Drents Energiefonds. Met de subsidieregeling voor lokale collectieven SCE van het Rijk, de regeling SCEi van de provincie Drenthe en de verkoop van de stroom, dekken zij de kosten voor de lease en/of de aflossing, en realiseren een rendement, net als commerciële ontwikkelaars. Dit rendement is naar verwachting voldoende om tenminste 300-350 huishoudens een maandelijkse bijdrage van €10 aan de energierekening te geven, gedurende minimaal 15 jaar.

Om van de SCE-regeling gebruik te kunnen maken werft Coöperatie GOED 100 leden in één of meer postcoderoosgebieden rondom het project. Deze leden zijn zelf niet per sé deelnemer (maar dat kan wel), maar kunnen ook ambassadeur of donateur zijn van het initiatief. Omgekeerd hoeven de deelnemers (de doelgroep) dus niet per sé lid van de coöperatie te zijn om te kunnen profiteren. Dat maakt de drempel voor deelname laag, en vergroot de mogelijkheid voor lokale samenwerking met mensen of partijen die toegang tot de doelgroep hebben.

Zeggenschap en de samenwerking met Zon Op Alle Zaken BV

De leden van energiecoöperatie beslissen over de inzet van de opbrengsten. Uiteraard is in de statuten vastgelegd wat het doel van de coöperatie is, om te borgen dat de opbrengsten ook lokaal bijdragen aan het verlichten van energiearmoede. Maatschappelijk adviesbureau Zon Op Alle Zaken BV is als initiatiefnemer en bedenker van het concept nauw betrokken. Met haar expertise verzorgt zij de gehele opzet van het project, en draagt de risico's in de ontwikkelfase. De kosten voor ontwikkeling bestaan uit een vergoeding voor de uren, de leges voor de vergunning, de onderzoeken en bijkomende kosten voor bijvoorbeeld bijeenkomsten. Deze worden in rekening gebracht bij de coöperatie na *financial close*. De coöperatie dekt deze kosten uit de opbrengsten van het project. Afspraken over deze verrekening vragen transparantie en worden vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst, zodat duidelijk is hoe de kosten verdeeld worden en dat zoveel mogelijk opbrengsten ten goede komen aan het maatschappelijke doel van de coöperatie en de initiatiefnemers.

Looptijd

De subsidietermijn is 15 jaar. Doordat het project in drie delen wordt opgezet, die niet gelijk van start gaan, loopt het project langer door. Ook speelt de mogelijkheid van 'banking': per jaar mag een zonproject een bepaalde hoeveelheid kWh's laten subsidiëren. Als dat aantal in

een jaar niet gehaald wordt, mag dat in het zestiende jaar worden ingehaald. De gebruikersovereenkomst is vastgelegd voor 20 jaar, met mogelijkheid voor verlenging. Afhankelijk van de mogelijkheid om het project langer te exploiteren, kan de termijn dus verlengd worden.

Exploitatie door de coöperatie: de nieuwe postcoderoosregeling SCE

De energiecoöperatie zal het project exploiteren met behulp van de SCE-regeling: Subsidieregeling Collectieve Energieopwekking. Deze regeling is de opvolger van de Regeling Verlaagd Tarief, die bekend stond als de postcoderoosregeling. Ook de nieuwe regeling is bedoeld voor leden in de zgn. 'postcoderoos': het postcode4-gebied inclusief de aangrenzende gebieden.

De Tweede Kamer stelde begin 2021 de nieuwe regeling vast. Dit is geen korting op de energiebelasting, maar een subsidie per geproduceerde kWh, net als de SDE-regeling. Projecten op een grootverbruikersaansluiting kunnen voor deze regeling een maximale omvang hebben van 500.000Wp, op een kadastraal perceel mag per kalenderjaar één project worden aangevraagd. Daarnaast mag er eenmalig, en gelijktijdig met een project op een grootverbruikersaansluiting, een project op een kleinverbruiker worden aangevraagd met een maximaal vermogen van 100.000Wp. Een energiecoöperatie kan meerdere van deze projecten of projectdelen naast elkaar opzetten. De volledige omvang van deze ontwikkellocatie zal dus in 3 fases worden aangevraagd en uitgevoerd. Op basis van de regeling kan per lid maximaal gemiddeld 5000Wp toegedeeld worden. Daardoor moeten er bij een omvang van 500.000Wp minimaal 100 leden geworven worden in de postcoderoos.

Leden hoeven niet meer over te stappen op een samenwerkende energieleverancier (zoals bij de oude postcoderoosregeling), en hun lidmaatschap is niet meer afhankelijk van hun eigen energierekening. Ook leden die al zonnepanelen hebben, kunnen zich aanmelden.

Participatie en de projectplanning

Participatie is maar een deel van wat er allemaal geregeld moet worden voor het verkrijgen van een vergunning en een rendabel project. Gedurende de projectontwikkeling zijn er momenten waarop afspraken over participatie relevant zijn voor de verdere projectvoortgang. Dit gaat om:

1. Initiatiefnemer en vergunningaanvrager Zon Op Alle Zaken BV sluit met de gemeente voorafgaand aan het verlenen van de vergunning een anterieure overeenkomst over o.a. de opzet van de financiële participatie met 100% lokaal eigendom.
2. De initiatiefnemer legt afspraken met de coöperatie(s) vast over de uitvoering van het lokaal eigendom volgens de geschetste opzet, voorafgaand aan de start van het project.
3. Bij financial close is duidelijk welk deel van het project de coöperatie(s) overnemen, of leasen. Voor het deel van aangekocht wordt, moet een onderopstal worden gevestigd bij de grondeigenaar.

Bij oplevering:

4. De energiecoöperatie verkrijgt 100% lokaal economisch eigendom en start de exploitatie.

5. Het bestuur van de coöperatie verzorgt jaarlijks een financieel overzicht en stelt de netto-opbrengst vast.
6. De leden stellen jaarlijks vast hoe groot de groep deelnemers van de doelgroep kan zijn en of er ruimte is om nieuwe deelnemers toe te voegen als er meevallende resultaten zijn. Naar verwachting wordt een kleine reserve aangehouden om tegenvallers op te vangen, of om nieuwe projecten op te zetten.
7. De energiecoöperatie regelt haar eigen financiering voor het deel dat aangekocht wordt. Dit kan door de initiatiefnemer worden aangevraagd en geregeld bij SVN of het Drents Energiefonds. Ook is het mogelijk een deel van de investering te dekken door donaties.

Werving

Coöperatie GOED is een energiecoöperatie die landelijk actief is en ook landelijk projecten realiseert. Deze leden onderschrijven de doelstelling van de coöperatie dat zij met hun lidmaatschap iets *goed*s willen doen. De leden hebben nadrukkelijk geen financiële motieven bij hun lidmaatschap maar melden zich aan omdat ze met hun lidmaatschap een bijdragen kunnen leveren aan het tegengaan van klimaatverandering én het inzetten van de opbrengsten van duurzame energie daar waar ze kansengelijkheid bevorderen.

Ledenwerving

Iedereen in Nederland mag lid worden en lidmaatschap kost niets. Voor elk project dat via de SCE-subsidie geëxploiteerd wordt zijn er leden nodig die in de nabije omgeving van dat project wonen (postcoderoosgebied). In de omgeving van elk project zullen we extra inzet plegen om de ledenwerving met bovenstaande motieven te organiseren net zo lang tot we aan de vereisten van de SCE-subsidie voldoen. Deze leden ontvangen het verzoek om hun lidmaatschap te koppelen aan het project door een projectovereenkomst te ondertekenen.

Begunstigdenwerving

De opbrengsten van onze projecten moeten terecht komen bij een doelgroep van huishoudens die te maken hebben met stijgende energielasten en onvoldoende mogelijkheden hebben om daar iets aan te doen. Deze huishoudens willen we heel gericht benaderen via organisaties die deze doelgroep in beeld hebben. Deze huishoudens zijn in principe niet gebonden aan de locatie van het project, maar wij vinden het wel belangrijk dat we de opbrengsten zo dicht mogelijk bij het project laten landen. Hiervoor is één belangrijke randvoorwaarde leidend: om ervoor te zorgen dat de begunstigden de donatie van de coöperatie ten alle tijden mogen behouden zal dit in de participatiewet moeten zijn vrijgesteld voor korting op de uitkering. Als dit in een gemeente niet geregeld kan worden, is het voor Coöperatie GOED onmogelijk om in deze gemeente begunstigden te werven.

Voor het werven van begunstigden zullen wij samenwerking en afstemming zoeken met organisaties die werken met onze doelgroep. We denken daarbij aan organisaties zoals de Voedselbank, Humanitas en kerken, maar sluiten ook graag aan bij bestaande relevante overlegorganen van de desbetreffende gemeente.

Samenwerking met andere energiecoöperaties

Natuurlijk is samenwerking denkbaar met andere energiecoöperaties, mits deze de doelen en uitgangspunten van de Coöperatie GOED delen. Samen komen we verder immers. We hebben al enkele verkennende gesprekken gevoerd met Energiecoöperatie Duurzaam Assen. Deze verliepen in goede sfeer, maar tot een samenwerking kwam het nog niet. Dit komt voort uit deels complementaire maatschappelijke ambities, het vroege en risicovolle stadium van projectontwikkeling en de wens en capaciteit van EdA om meer met coöperatieve zonnedaken bezig te zijn.

Omgang met risico's

Lokaal eigendom betreft economisch (en vaak ook juridisch eigenaarschap), waarbij voor eigen rekening en risico wordt geïnvesteerd. De leden van coöperatie lopen zelf geen risico (U.A.). Het idee is dat de initiatiefnemer het zonnepark ontwikkelt en bij start van de exploitatie geheel of gedeeltelijk overdraagt. Vanaf dat moment loopt de coöperatie ook risico's, maar die zijn dan wel geminimaliseerd: de subsidie en de vergunning zijn immers binnen, het zonnepark is al gebouwd. Een punt van aandacht is de prijs waarvoor de geproduceerde stroom kan worden verkocht. We hebben immers sterk wisselende prijzen gezien. Een stijgende stroomprijs is gunstig voor de exploitatie en de opbrengsten. De daling van de energiebelasting heeft geen invloed op de exploitatie.